

ปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของคนจนเมืองในการเดินทาง ภายใต้ความเหลื่อมล้ำของบริการขนส่งสาธารณะในกรุงเทพฯ

บทคัดย่อ

งานวิจัยเรื่องปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของคนจนเมืองในการเดินทางภายใต้ความเหลื่อมล้ำของบริการขนส่งสาธารณะในกรุงเทพฯ มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ 1) เพื่อศึกษาถึงนโยบายและแนวทางการจัดการบริการขนส่งสาธารณะที่นำไปสู่การสร้างความสะดวกสบายทางสังคม 2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำในการบริการขนส่งสาธารณะในกรุงเทพฯ ของคนจนเมือง และ 3) เพื่อศึกษาปฏิบัติการในชีวิตประจำวันของคนจนเมืองในการเดินทางภายใต้ความเหลื่อมล้ำของบริการขนส่งสาธารณะในกรุงเทพฯ โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บและรวบรวมข้อมูลของผู้ให้ข้อมูลหลักทั้งหมด 6 คน ผู้วิจัยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (in-depth interview) การสังเกตการณ์อย่างมีส่วนร่วม (participant observation) การสังเกตการณ์อย่างไม่มีส่วนร่วม (nonparticipant observation) และบันทึกภาคสนาม (field note) งานวิจัยนี้อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับความเหลื่อมล้ำ ความเป็นพลเมือง (Citizenship) การทำให้กลายเป็นชายขอบ (marginalization) และปฏิบัติการในชีวิตประจำวัน (Practice of Everyday Life) ของมิเชล เดอ เซร์โต (Michel De Certeau) มาเป็นกรอบในการศึกษาและอธิบายปรากฏการณ์

จากการศึกษาพบว่าคนจนเมืองได้รับผลกระทบจากความเหลื่อมล้ำในการบริการขนส่งสาธารณะในด้านค่าใช้จ่ายในการเดินทาง หากเดินทางด้วยระบบขนส่งสาธารณะที่มีค่าโดยสารค่อนข้างต่ำ อาทิ รถโดยสารประจำทาง เป็นต้น พวกเขาต้องทนกับการจราจรที่ติดขัด และใช้ระยะเวลาในการเดินทางที่ค่อนข้างนาน รวมไปถึงการบริการที่ไม่เป็นมิตรของพนักงาน พวกเขาไม่สามารถเดินทางโดยรถไฟฟ้า หรือรถรับจ้างต่างๆ ได้ เนื่องจากค่าโดยสารที่ค่อนข้างสูง ซึ่งไม่สัมพันธ์กับรายได้ของพวกเขา คนจนเมืองจึงมีปฏิบัติการในชีวิตประจำวันในการเดินทางเพื่อหลีกเลี่ยงกับสถานการณ์ดังกล่าว ด้วยการวิเคราะห์ผ่านแนวคิดยุทธศาสตร์ (strategy) และอุบาย (tactic) ของเดอ เซร์โต ผู้วิจัยพบว่าคนจนเมืองเลือกสถานที่ทำงานที่ใกล้กับแหล่งที่พักอาศัยของตนเอง หรือย้ายแหล่งที่พักอาศัยของตนเองให้ใกล้กับสถานที่ทำงาน เพื่อลดรายจ่ายในการเดินทาง และเดินทางโดยใช้ยานพาหนะส่วนตัว เช่น มอเตอร์ไซค์ จักรยาน เป็นต้น หรือเดินทางโดยการต่อรถขนส่งสาธารณะให้น้อยที่สุด เพื่อหลีกเลี่ยงค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เพิ่มขึ้น

งานวิจัยนี้จึงเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการนำไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องกับบริการขนส่งสาธารณะ เพื่อที่จะลดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงบริการขนส่งสาธารณะ และให้คนจนเมืองสามารถเข้าถึงบริการดังกล่าวด้วยความเท่าเทียมมากขึ้น